“Ontwikkelkansen voor alle Amsterdamse peuters”

Beleidsplan peutergroep/vve 2016-2018

Gemeente Amsterdam
augustus 2015

INHOUDSOPGAVE

		Pagina
Voorwoord		**3**
Samenvatting		**4**
Inleiding en leeswijzer		**8**
Hoofdstuk 1	**Visie en ambities**	**10**
Hoofdstuk 2	**Doelen, speerpunten en acties**	**13**
2.1	Doel 1 Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed	13
2.2	Doel 2 Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening	22
2.3	Doel 3 Peutervoorziening sluit goed aan op de basisschool	28
Hoofdstuk 3	**Financiën**	**30**
Hoofdstuk 4	**Evaluatie en effectmeting**	**31**

Voorwoord

Jonge kinderen leren razendsnel. Ze beginnen te praten, gaan samen spelen en ontplooien hun creativiteit. De eerste jaren van een kind zijn heel belangrijk voor hun ontwikkeling. Om dat te stimuleren werkt Amsterdam de komende jaren aan een kwalitatief hoogwaardig aanbod van peutervoorzieningen, waar álle kinderen zich spelenderwijs kunnen ontwikkelen. Het uiteindelijke doel is de alles-in-een-school. Een kwalitatief hoogstaande integrale voorziening voor kinderen van 0 tot 12 jaar.

Als onderdeel van de alles-in-een-school werkt Amsterdam in deze bestuursperiode toe naar een ontwikkelrecht voor alle peuters van 2,5 tot 4 jaar in 2018. Op dit moment hebben niet alle peuters een plek om naar toe te gaan, hebben ouders weinig te kiezen verschilt de kwaliteit van het aanbod en zijn er financiële drempels waardoor kinderen niet naar een peuteropvang gaan. Met het ontwikkelrecht krijgt ieder kind een plek om zich met andere peuters spelenderwijs te ontwikkelen. Dit is maatwerk, sommige kinderen zijn er al voor hun vierde aan toe om extra te worden uitgedaagd. Er zijn ook kinderen die van huis uit weinig taal meekrijgen, zij krijgen in de peutervoorziening de ondersteuning die ze nodig hebben. Andere kinderen gaan er lekker spelen, alleen of met vriendjes. Dit betekent dat Amsterdam de focus verbreedt van bestrijding van (taal)achterstanden naar het stimuleren van talentontwikkeling voor alle jonge kinderen. Ouders, professionals van de peutergroepen en scholen bepalen samen wat bij een kind past. De voorziening is voor alle peuters en wordt hiermee een plek waar een grote diversiteit aan kinderen elkaar tegenkomt. Het is belangrijk dat kinderen zich op jonge leeftijd bewust worden van de diverse stad waarin zij opgroeien. Toegang voor iedereen, met gemengde groepen en gelijke kansen op ontwikkeling, is hiermee de kern van het nieuwe beleid.

Amsterdam kent veel kwalitatief hoogstaande voor- en vroegscholen en andere peutervoorzieningen. De welzijnsinstellingen, de kinderdagverblijven en de scholen, maar vooral de pedagogisch medewerkers en de onderwijzers op de groepen zijn hiervoor verantwoordelijk. Amsterdam wil met hen werken aan peutervoorzieningen van de hoogste kwaliteit.

Simone Kukenheim
Wethouder Onderwijs, Jeugd, Diversiteit en Integratie

Samenvatting

Voor u ligt het beleidsplan peutergroep/voor- en vroegschoolse educatie. In dit beleidsplan kunt u lezen welke stappen Amsterdam de komende jaren zet om te komen tot ontwikkelkansen voor alle jonge kinderen in Amsterdam.

De gemeente Amsterdam zet zich in voor een recht op ontwikkeling voor alle peuters en kleuters in Amsterdam. Internationaal onderzoek heeft uitgewezen hoe essentieel de ontwikkeling van kinderen tussen nul en zeven jaar is voor het functioneren op latere leeftijd, zowel op cognitief als sociaal gebied. Kinderen in de peuter en kleuterleeftijd moeten zich spelenderwijs kunnen ontwikkelen. Al spelend leert het kind. Onder het huidige beleid kunnen niet alle peuters gebruik maken van het aanbod. Zij die er wel gebruik van maken, komen terecht in verschillende soorten voorzieningen waardoor er een ongewenste scheiding van groepen kinderen ontstaat. De huidige openingstijden van peuterspeelzalen of kinderdagverblijven en het verschil in kosten bieden niet voor alle ouders een goede oplossing. Daarnaast hebben de peutervoorzieningen niet overal in de stad dezelfde kwaliteit.

Toegang voor iedereen, gelijke kansen op ontwikkeling
Amsterdam zet met het nieuwe beleid de eerste stappen om een einde te maken aan deze versnipperde aanpak: alle peuters in Amsterdam hebben recht op voorschoolse opvang en komen elkaar op dezelfde peutervoorziening tegen. Die peutervoorzieningen zijn van hoge kwaliteit en geven zowel werkende als niet-werkende ouders de flexibiliteit die het gezin nodig heeft.

Met het ontwikkelrecht voor alle peuters werkt Amsterdam stapsgewijs toe naar één integrale voorziening voor alle kinderen van 0 tot 12 jaar. Daarnaast wil Amsterdam landelijke koploper zijn als het gaat om de kwaliteit van peutervoorzieningen. Met een integrale voorziening voor kinderen van 0 tot 12 jaar beoogt de gemeente een zo goed mogelijk educatief, pedagogisch en recreatief aanbod te realiseren, dat aansluit bij wat een kind kan en nodig heeft om zich optimaal te ontwikkelen. Hierbij is een doorlopende ontwikkellijn kenmerkend. Een dergelijke integrale voorziening wordt aangeduid als een alles-in-één-school.

Dit beleidsplan richt zich op de peuter- en kleutergroep binnen de alles-in-één-school. Amsterdam wil alle peuters een op maat gesneden aanbod kunnen doen om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen, in een peutervoorziening van goede kwaliteit. Een peutervoorziening werkt vanuit een eenduidige pedagogische visie en aan de hand van een doorlopende pedagogische en educatieve ontwikkelingslijn vanaf 2,5 jaar, waardoor peutervoorziening en basisschool beter gekoppeld worden. In een peutervoorziening is ruimte voor alle kinderen van 2,5 tot 4 jaar. Zowel voor kinderen met een (dreigende) ontwikkelachterstand, als voor kinderen die uitgedaagd willen worden. Zij krijgen de begeleiding en ondersteuning om zich optimaal te ontwikkelen. In een peutervoorziening werken vakbekwame professionals en worden ouders actief betrokken. De gemeente Amsterdam, de Amsterdamse kinderopvangbranche en welzijnsorganisaties vinden de landelijke minimum eisen niet voldoende en willen meer doen. Dit betekent dat Amsterdam de lat hoger legt dan landelijk als het gaat om kwaliteitseisen. De gemeente zet in op aanvullende kwaliteitscriteria voor peutervoorzieningen, met name ten aanzien van de medewerkers op de groep.

Diversiteit van de stad Amsterdam vraagt om gemengde groepen
Peuters leren het meest van elkaar en het is belangrijk dat de diversiteit van de stad ook terug te zien is een peutervoorziening. Het is dan ook belangrijk om peuters met verschillende achtergronden zoveel mogelijk samen in één groep of één voorziening te

laten spelen. Zo komen kinderen elkaar tegen, spelen ze met elkaar en worden ze niet gescheiden nog voordat ze elkaar kennen.

Uitgaande van deze visie staan de volgende doelstellingen centraal in dit beleidsplan om het ontwikkelrecht voor alle peuters te realiseren:

1. Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed;
2. Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening;
3. De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen.

Voor iedere doelstelling zijn enkele speerpunten benoemd en per speerpunt worden concrete acties weergegeven in dit beleidsplan.

Ad 1. Goede kwaliteit voorzieningen
Om te zorgen dat alle peutervoorzieningen kwalitatief goed zijn, richt Amsterdam zich op het verder professionaliseren van de pedagogisch medewerkers en leerkrachten, dat ouders hun rol pakken, het zorgen voor basiskwaliteit van de peutervoorzieningen en een passend aanbod waarbij de focus wordt verbreedt van taal naar de brede ontwikkeling van het kind. Daarnaast zet Amsterdam zich in voor minder sturing vanuit gemeente en meer aandacht voor resultaat en hiermee ook meer inhoudelijk en resultaatgericht toezicht.

Professionaliseren van personeel
De professionalisering van de pedagogisch medewerkers en leerkrachten krijgt vorm door:

- aanpassing van het curriculum van mbo-3 en mbo-4 opleidingen;
- verduurzaming van het nascholingsaanbod;
- de ontwikkeling van een groepsprofiel, en
- de inzet van hbo'ers.

Basiskwaliteit en passend aanbod met verbreding focus
Voorzieningen moeten voldoen aan de eisen uit de wet kinderopvang. In het nieuwe beleid is daarnaast sprake van een verbreding van de focus: van taalachterstanden naar brede ontwikkeling van het kind. In de voorschoolse periode wordt niet alleen aan taalontwikkeling gewerkt, maar wordt ook doelgericht de sociaal-emotionele, motorische en rekenontwikkeling gestimuleerd. De buurtgerichte ouder- en kindadviseurs worden betrokken bij de voorschool wanneer er zorg is over de ontwikkeling van het kind of over het gezin. De voorschool biedt dan een soort 'passend aanbod' vergelijkbaar met het passend onderwijs bij scholen. Op een goede peutervoorziening wordt voldoende uren voorschoolse educatie aangeboden met juiste spreiding over de week.

Ouders pakken hun rol
Ouders zijn betrokken en pakken hun rol. Ouderbetrokkenheid op de peutervoorziening en de vroegschool kenmerkt zich door het aanbieden van maatwerk. Iedere ouder heeft namelijk zijn eigen krachten en behoeften als het gaat om het optimaal stimuleren van de ontwikkeling van hun kind.

Minder sturing, aandacht voor resultaat
De gemeente geeft minder sturing aan welk educatief programma op een peutervoorziening gebruikt wordt en meer aandacht aan wat het oplevert voor de ontwikkeling van het kind. Daarbij wordt de strenge Amsterdamse programma-eis losgelaten. Alle door het Nederlands Jeugd Instituut erkende integrale programma's zijn toegestaan bij voorschool erkenning. De nadruk ligt op de kwaliteit van de pedagogisch medewerkers en de organisaties. Alle kinderen ontwikkelen zich op hun eigen manier en in hun eigen tempo. Het is belangrijk om daar rekening mee te houden en per kind te bepalen of hij/ zij er aan toe is om de volgende ontwikkelstap te maken. Observaties van een goede professional op de groep bepalen het niveau van de ontwikkeling van een

peuter, niet cito-toetsen of systemen. De leerkracht van groep 1 weet met welk (spel)aanbod zij de kinderen verder stimuleert in de ontwikkeling. Experts vve-, en kinderopvangorganisaties en de gemeente geven de uitwerking van de gewenste kwaliteit op de groep vorm. Onder meer in het *Platform Professional Jonge Kind* zijn zij met elkaar in gesprek over de kwaliteit van de voorzieningen en de professionele vaardigheden die daarvoor nodig zijn.

Meer inhoudelijk en resultaatgericht toezicht
Dit leidt ook tot een meer inhoudelijk en resultaatgericht toezicht. Toezichthouders gaan meer kijken naar de wijze waarop ontwikkelingsstimulering wordt uitgevoerd.

Ad 2. Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening
De tweede doelstelling, alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening, pakken we de komende jaren aan door:

- het aantal beschikbare plekken uit te breiden;
- de daadwerkelijke deelname van het aantal peuters mét en zonder doelgroepindicatie te verhogen;
- gezamenlijke deelname van peuters mét en zonder doelgroepindicatie te bevorderen.

Hieronder volgt een korte toelichting hoe de gemeente deze punten gaat oppakken.
Bij uitbreiding van het aantal beschikbare plekken ligt de nadruk op een beter gebruik van beschikbare capaciteit bij bestaande peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. Er komen alleen nieuwe plekken als het aanbod kwalitatief goed is. Waar nodig, wordt geïnvesteerd in kwaliteit.

Naast het creëren van meer plekken, is de verhoging van de daadwerkelijke deelname van alle peuters van belang. Het streven is om 90% van alle peuters met een doelgroepindicatie en 80% van alle peuters zonder indicatie te laten deelnemen aan een voorschool erkende peutervoorziening of een peutervoorziening met een kwalitatief goed ontwikkelingsgericht aanbod. De buurtgerichte Ouder- en Kindteams spelen een belangrijke rol bij de daadwerkelijke deelname: zij geven de indicatie af, hebben kennis van de wijk en stimuleren ouders om hun kind deel te laten nemen aan een peutervoorziening.

De diversiteit van de stad vraagt om gemengde groepen op een peutervoorziening. De gemeente bevordert met dit beleidsplan de gezamenlijk deelname van peuters mét en zonder doelgroepindicatie. We streven ernaar om peuters met verschillende achtergronden zoveel mogelijk samen in één groep of één voorziening te laten spelen. Doelgroep- en niet-doelgroeppeuters kunnen voor een ontwikkelaanbod zowel terecht bij peuterspeelzalen als kinderdagverblijven, waarbij er mogelijkheden zijn om (opvang)uren bij te kopen. De gemeente creëert hiermee een aanbod dat aansluit bij de wensen van Amsterdamse ouders. Peutervoorzieningen zijn nu vooral geconcentreerd op peuterspeelzalen. De komende jaren krijgen goede kinderdagverblijven meer mogelijkheden om zich in te zetten voor ontwikkelrecht voor alle peuters. Dit wordt onder andere mogelijk gemaakt doordat het criterium minimum aantal doelgroeppeuters wordt losgelaten.

Ad 3. Goede aansluiting op de basisschool
De derde doelstelling, peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen, krijgt vorm doordat de peutervoorziening en de basisschool intensiever gaan samenwerken om zodoende een doorgaande ontwikkellijn te creëren. Aan vroegschoolse educatie op de groepen 1 en 2 werken gekwalificeerde leerkrachten en onderwijsassistenten. Op sommige plekken in de stad zal geëxperimenteerd worden met een combinatiefunctie van leerkracht en pedagogisch medewerker voor zowel peuters als kleuters.

Een samenvattend overzicht van de ambities, doelstellingen, speerpunten en acties uit dit beleidsplan peutergroep/ vve 2016-2018 ziet er als volgt uit:

Ambitie

Amsterdam werkt toe naar één integrale voorziening voor kinderen van 0 tot 12 jaar, die van hoge kwaliteit is.

Voor de peutervoorzieningen gelden de volgende doelstellingen:

Doel 1: Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed

Speerpunt 1 Professionaliseren van personeel

Wat gaan we doen?

1. VVE in opleiding ROC
2. Verduurzamen nascholings aanbod
3. Ontwikkelen van groepsprofielen, voldoen aan taalnorm
4. Hbo'ers op de groep en als coach

Speerpunt 2 Basiskwaliteit en passend aanbod

Wat gaan we doen?

1. Voldoen aan eisen Wet Kinderopvang
2. Vier ontwikkeldomeinen
3. Interne zorgstructuur
4. Samenwerking met Ouder en Kindteams en Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht
5. Voldoende uren, juiste spreiding per week

Speerpunt 3 Minder sturing, aandacht voor resultaat

Wat gaan we doen?

1. Meer educatieve programma's
2. Maatwerk in programmatrainingen
3. Ontwikkel-volg-systeem

Speerpunt 4 Ouders pakken hun rol

Wat gaan we doen?

1. Stimulering ouderbetrokkenheid
2. Maatwerk per ouder
3. Aanbod ontwikkelingsstimulering thuis

Speerpunt 5 Meer inhoudelijk en resultaatgericht toezicht

Wat gaan we doen?

1. Aanpassing toezichtskader
2. Pilot 'Sturen op doelen'

Doel 2: Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening

Speerpunt 6 Verhoog deelname doelgroeppeuters

Wat gaan we doen?

1. Definitie voor indicatie
2. 90% deelname
3. Gratis aanbod 4 dagdelen
4. Gebiedsgerichte acties

Speerpunt 7 Verhoog deelname niet-doelgroeppeuters

Wat gaan we doen?

1. 80% deelname
2. Gebiedsgerichte acties
3. Gratis aanbod van 2 dagdelen (zonder kinderopvangtoeslag)

Speerpunt 8 Aansluiting bij wensen Amsterdamse ouders

Wat gaan we doen?

1. Gratis aanbod
2. Dagdelen bijkopen
3. Flexibele openingstijden

Speerpunt 9 Meer kinderopvangorganisaties doen mee

Wat gaan we doen?

1. Verlagen van de drempel
2. Ontwikkel voorschoolvariant met minimum eisen

Speerpunt 10 Uitbreiden voorzieningen

Wat gaan we doen?

1. Uitbreiding bestaande locaties
2. Uitbreiding nieuwe locaties

Doel 3: De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen

Speerpunt 11 Versterken samenwerking basisschool

Wat gaan we doen?

1. Afspraken over doelen, leerlijnen en samenwerking
2. Aangepast aannamebeleid peuters
3. Inhoudelijk resultaat voor doorlopende ontwikkellijn
4. Vroegschoolse educatie in VLOA
5. Continueren vroegschoolvariant
6. Combinatiefunctie leerkracht/ pedagogisch medewerker

Inleiding en leeswijzer

Amsterdam zet zich in voor een recht op ontwikkeling voor alle peuters en kleuters in Amsterdam. Hiervoor zijn kwalitatief goede peutervoorzieningen nodig op peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. Het beleidsplan beschrijft hoe de peutervoorzieningen eruit zien, wat de kwalitatieve vereisten zijn, hoe kinderen en hun ouders worden bereikt en hoe de doorgaande lijn met de basisschool vorm krijgt.

aanleiding
De aanleiding voor dit plan is tweeledig. Ten eerste het streven van de gemeente naar een ontwikkelrecht voor alle kinderen van 2,5 tot 4 jaar. Ten tweede het aflopen van het kwaliteitskader voor- en vroegschoolse educatie 2010 – 2014 (verlengd tot 2015).

wettelijk kader
Het wettelijk kader voor dit beleidsplan wordt gevormd door de Wet op het primair onderwijs, de wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (wko), het aanvullende Besluit kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen en het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie. Landelijke wet- en regelgeving maakt hiermee een onderscheid tussen kinderen van werkende en niet-werkende ouders en kinderen met en zonder het risico op een taalachterstand. De Wet op het primair onderwijs draagt gemeenten op om voorschoolse educatie te bieden aan alle alle kinderen die een risico op een taalachterstand hebben. De gemeente moet zorgen voor een dekkend aanbod van kwalitatief goede voorzieningen en heeft een inspanningsverplichting om alle doelgroepkinderen te laten deelnemen aan de voorschool. De wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (wko) en het aanvullende Besluit kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen en het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie stellen kwalitatieve eisen aan kinderopvang en peuterspeelzalen.

proces
Dit beleidsplan is tot stand gekomen na overleg met welzijnsorganisaties, kinderopvangorganisaties, opleidingsinstituten, wetenschappers, belangenverenigingen voor ouders en overige deskundigen. Ook zijn er verschillende onderzoeken uitgevoerd, onder meer naar ervaringen met hbo opgeleide professionals, de inzet van ontwikkelingsstimulering thuis en naar behoeften van ouders. Met de grote aanbieders van voorschoolse educatie is in enkele sessies gewerkt aan de invulling van de speerpunten van het beleidsplan. Voor de kinderopvangsector is overlegd met de Branchevereniging Kinderopvang Amsterdam (BKA) en met het Platform Amsterdams Kleine Kindercentra (PAKK). Bij de schoolbesturen is gesproken met de werkgroep voor- en vroegschoolse educatie van het Breed Bestuurlijk Overleg. Met het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Amsterdam – Diemen, wordt de overdracht van voorschool naar vroegschool uitgewerkt. Met de opleidingsinstituten en wetenschappers is gesproken in het platform opleidingen VVE. Dit platform is per 1 april opgegaan in het Platform professional jonge kind, een samenwerking van kinderopvangorganisaties, opleidingen en de gemeente. Daarnaast is onder andere gesproken met de Belangenvereniging van Ouders in de Kinderopvang en Peuterspeelzalen (BOINK) en de Onderwijs Consumenten Organisatie Amsterdam (OCO). Al deze partijen zullen ook nauw betrokken worden bij de uitwerking van het plan. Tenslotte is voor het opstellen van dit plan veel gebruik gemaakt van de dagelijkse contacten met de vele locaties en professionals die werken aan de ontwikkeling van jonge kinderen.

leeswijzer
Het eerste hoofdstuk geeft een toelichting op de visie en ambities van de gemeente ten aanzien van het jonge kind. In hoofdstuk 2 wordt de visie uitgewerkt in drie

doelstellingen. Elke doelstelling bevat een aantal speerpunten en concrete acties. De hoofdstukken 3 en 4 gaan respectievelijk in op financiën en monitoring.

Hoofdstuk 1 Visie en ambities

De eerste zes jaar zijn heel belangrijk voor de ontwikkeling van een kind. Internationaal onderzoek heeft uitgewezen hoe essentieel de ontwikkeling van kinderen tussen nul en zeven jaar is voor het functioneren op latere leeftijd, zowel op cognitief als sociaal gebied. Kinderen leren praten, leren de wereld om hen heen kennen, gaan met elkaar spelen en ontwikkelen zich op allerlei terreinen. Tot hun vierde gaan kinderen niet naar school. Sommige kinderen gaan naar een peuterspeelzaal, sommigen gaan naar een kinderdagverblijf - met of zonder voorschool - en sommige kinderen gaan naar andere vormen van opvang of worden alleen thuis opgevangen. Op veel van deze plekken wordt aan ontwikkelingsstimulering gedaan, maar niet overal en niet altijd goed. De gemeente Amsterdam wil graag peutervoorzieningen waar alle kinderen naartoe kunnen en waar hun ontwikkeling wordt gestimuleerd door goed opgeleide pedagogisch medewerkers.

Goede professionals zijn heel belangrijk. Ontwikkelingsstimulering is maatwerk voor elk kind en geen programma is voor iedereen hetzelfde. Het ene kind wil uitgedaagd worden door nieuwe dingen, het andere kind krijgt van huis uit weinig taal mee. Het ene kind wil lekker spelen, het andere kind moet een handje geholpen worden bij zijn motoriek. Kinderen leren als zij activiteiten doen die aansluiten bij hun interesse en leerstijl. Maar er zijn ook kinderen die zich moeilijker ontwikkelen en extra ondersteuning nodig hebben. Een goede professional herkent dit en weet welke begeleiding het kind nodig heeft om een volgende stap te maken of weet waar extra ondersteuning te vinden is. Die begeleiding biedt de professional als speelmaatje of spelbegeleider. Maar ook door kinderen bewust juist lekker zelf te laten spelen. Dit vereist kennis, maatwerk en flexibiliteit van de pedagogisch medewerkers. Zij volgen de ontwikkeling van het kind, bieden het kind aan wat deze nodig heeft om zijn of haar ontwikkeling te stimuleren en ondersteunen het kind daarbij.

Op een goede peutervoorziening is plaats voor al deze kinderen. Ook voor ouders is er op de peutervoorziening wat te kiezen. Sommige ouders hebben opvang nodig voor de hele dag, andere ouders maar een paar uur per dag. Ook hier moeten de peutervoorzieningen plek voor bieden. Amsterdam is in veel opzichten een diverse stad en de peutervoorziening biedt ruimte voor diversiteit. Zo komen kinderen elkaar tegen en spelen met elkaar en worden ze niet gescheiden nog voordat ze elkaar kennen.

Kern van dit beleidsplan is dat alle kinderen toegang krijgen tot een voorziening om gelijke kansen op ontwikkeling voor iedereen te creëren.

Visie: In de Amsterdamse visie nemen kinderen van 0 tot 12 jaar deel aan één integrale voorziening (alles-in-één-school) die van hoge kwaliteit is. Dit beleidsplan richt zich op de peuter- en kleutergroep binnen de alles-in-één-school.
Doelstellingen peuters: 1. Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed; 2. Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening; 3. De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen.

Amsterdam werkt toe naar één integrale voorziening van 0 tot 12 jaar
Een integrale voorziening voor kinderen van 0 tot 12 jaar beoogt om een zo goed mogelijk educatief, pedagogisch en recreatief aanbod te realiseren, dat aansluit bij wat een kind kan en nodig heeft om zich optimaal te ontwikkelen. Een dergelijke integrale voorziening wordt aangeduid als een alles-in-één-school. Het primaire doel van de alles-in-één-school is om een extra stimulans te geven aan de ontwikkeling van kinderen. Tevens wordt beoogd ouders meer actief te laten zijn op arbeidsmarkt, doordat het voor hen gemakkelijker wordt om arbeid en zorg te combineren. De alles-in-één-school[1] richt zich op alle kinderen van 0 tot en met 12 jaar en wordt gekenmerkt door enkele kernwaarden als een ontwikkelingsgerichte visie, een integraal aanbod, de hele dag open, één team met één organisatie met één aansturing en in de school of nabij de school. Vooruitlopend op het beleidskader voor een alles-in-één-school, wordt de Amsterdamse aanpak voor peuters (en kleuters) binnen de alles-in-één-school beschreven in dit beleidsplan.

Een integrale voorziening voor kinderen van 0 tot 12 jaar kent ten eerste een *verticale* ontwikkeling waarbij peutervoorzieningen beter aansluiten bij basisscholen en buitenschoolse voorzieningen. Het uiteindelijke doel is één voorziening, waarbij een koppeling wordt gemaakt van (voorschool)peuterspeelzalen en kindercentra met het onderwijs. De kennis en expertise van deze organisaties worden gebundeld in één basisvoorziening met een hoogwaardig pedagogisch en educatief aanbod voor alle jonge kinderen.
Ten tweede kent een integrale voorziening een *horizontale ontwikkeling*, waarbij het inhoudelijke en financiële onderscheid tussen peuteropvang op peuterspeelzalen en op kinderdagverblijven zoveel mogelijk wordt weggenomen. Dit beleidsplan gaat hoofdzakelijk over het peuterdeel binnen de alles-in-één-school. Waar mogelijk zal er ook gewerkt worden aan een betere afstemming met de basisscholen.

Een belangrijke stap richting een integrale voorziening is een vermindering van het onderscheid tussen verschillende peutervoorzieningen. Deze zijn nu onder te verdelen in reguliere peuterspeelzalen, voorschoolpeuterspeelzalen, voorschoolkinderdagverblijven en kinderdagverblijven zonder voorschoolse educatie. De voorzieningen zijn van elkaar gescheiden door verschillende financieringsstromen en juridische kaders, een wirwar van publieke en private financieringen en een verschil in toezichtkaders. Een betere integratie is nodig om meer peuters te bereiken en om voorzieningen van hoge kwaliteit te realiseren. Amsterdam kan de wettelijke kaders en landelijke financiering niet veranderen. Wel zal Amsterdam zich inzetten om de toegang tot peutervoorzieningen voor iedereen gelijk te krijgen en maatwerk te bieden aan ouders en kinderen.

Hoge kwaliteit peutervoorzieningen
Amsterdam is door de Inspectie van het Onderwijs in 2014 beoordeeld als voorbeeld voor andere gemeenten ten aanzien van het gemeentelijke vve-beleid en uitvoering in de praktijk[2]. De Inspectie oordeelt dat Amsterdam op alle onderdelen voldoet aan de eisen die vanuit het Rijk worden opgelegd aan de gemeenten. Amsterdam doet zelfs nog een stapje meer. Dat betekent dat Amsterdam de lat hoger legt dan landelijk gevraagd wordt. De gemeente Amsterdam wil samen met het werkveld meer aanbieden dan de minimale kwaliteit. Kortom Amsterdam wil koploper zijn ten aanzien van de kwaliteit van peutervoorzieningen.

---

[1] Beleidskader *Alles-in-één-school* is nog in ontwikkeling.
[2] Rapport : *DE KWALITEIT VAN VOOR- EN VROEGSCHOOLSE EDUCATIE IN DE GEMEENTE AMSTERDAM IN 2013,* onderzoeksnummer 275835, 23 mei 2014

De aanbieders van de peutervoorzieningen en vooral de pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor het behalen van de gewenste kwaliteit. Als Amsterdam voorop wil blijven lopen met de kwaliteit van peutervoorzieningen, is het van groot belang om samen te werken en afspraken te maken met het werkveld.

Basisvoorziening peuters
Welke stappen zetten we met dit plan gezet om deze ambities waar te maken? Amsterdam wil alle peuters een op maat gesneden ontwikkelaanbod kunnen bieden. Hiervoor is het belangrijk om een omgeving te creëren waarin peuters zich spelenderwijs kunnen ontwikkelen. Een basisvoorziening voor peuters is hierbij cruciaal. In een basisvoorziening voor peuters staat de ontwikkeling van het kind zelf centraal. Kinderen in deze leeftijdscategorie moeten zich spelenderwijs kunnen ontwikkelen. Al spelend leert het kind.

Wat is een basisvoorziening voor peuters?
Een basisvoorziening van peuters kenmerkt zich door de volgende inhoudelijke uitgangspunten. Het gaat om een integrale voorziening voor alle kinderen van 2,5 tot 4 jaar waarin: **1.** Wordt gewerkt vanuit een eenduidige pedagogische visie en met een doorlopende pedagogische en educatieve ontwikkelingslijn vanaf 2,5 jaar, waardoor peutervoorziening en basisschool beter gekoppeld worden. **2.** Ruimte is voor alle kinderen van 2,5 tot 4 jaar, zowel voor kinderen met een (dreigende) ontwikkelachterstand, als voor kinderen die uitgedaagd willen worden. Alle kinderen krijgen de begeleiding en ondersteuning die aansluit bij dat wat zij nodig hebben om zich optimaal te ontwikkelen. **3.** Vakbekwame professionals werken en waarbij ouders actief als educatieve partners worden betrokken.

De basisvoorziening in Amsterdam wordt niet gehuisvest in een nieuw pand, maar benut het huidige stelsel van peuterspeelzalen en kinderdagverblijven, met de bijbehorende financieringsstructuur. Binnen de huidige wettelijke, financiële en juridische kaders voor peuteropvang is het met de doelstellingen van Amsterdam in kwaliteit en bereik niet mogelijk om de basisvoorziening anders in te richten. Wel is er sprake van een inhoudelijke en organisatorische doorontwikkeling van de peutervoorzieningen in Amsterdam. In het vervolg van het beleidsplan wordt uitgelegd op welke manier de inhoudelijke uitgangspunten van een basisvoorziening worden uitgewerkt.

De volgende doelstellingen staan hierbij centraal:

1. Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed;
2. Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening;
3. De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen.

In de volgende hoofdstukken worden per doelstelling inhoudelijke speerpunten benoemd met concrete acties.

Hoofdstuk 2 Doelen, speerpunten en acties

De gemeente wil de ontwikkeling van jonge kinderen stimuleren. De wijze waarop kinderen gestimuleerd worden verschilt van kind tot kind en vraagt om maatwerk. Goede professionals, die herkennen wat een kind nodig heeft om een volgende stap te maken, zijn hierbij essentieel. Kinderen leren als zij activiteiten doen die aansluiten bij hun interesse en leerstijl, spelend leren. Dit vereist kennis, maatwerk en flexibiliteit van de pedagogisch medewerkers en leerkrachten en een goede organisatie van de peutervoorziening. De gemeente wil álle peuters toegang geven tot een goede voorziening, niet alleen de kinderen die een mogelijke taalachterstand hebben. De peutervoorziening heeft tot doel een goede voorbereiding te zijn op de basisschool en er is sprake van een doorlopende ontwikkellijn van peuters naar kleuters naar groep 3 van de basisschool. Om het ontwikkelrecht voor peuters en kleuters goed te organiseren, heeft Amsterdam enkele inhoudelijke doelstellingen geformuleerd. Dit zijn:

1. Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed;
2. Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening;
3. De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisscholen.

In dit hoofdstuk worden deze drie doelstelling in volgorde besproken. Per doelstelling geeft de gemeente aan waar de focus wordt gelegd (speerpunten) en welke concrete acties worden ondernomen de komende periode.

2.1 Doel 1: Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed

Niet alleen kinderen met taal- of ontwikkelingsachterstand, maar alle kinderen hebben recht op een peutervoorziening. De peutervoorziening biedt een op ontwikkeling gericht aanbod voor alle peuters. Dit heeft gevolgen voor de peutervoorzieningen. De voorziening zelf, de speelleeromgeving, het educatieve aanbod en de begeleiding moeten bovenal van hoge kwaliteit zijn. Dit betekent iets voor de inrichting van een peutervoorziening, voor de pedagogisch medewerkers en voor de organisaties. Amsterdam heeft 5 speerpunten geformuleerd om te werken aan kwalitatief goede peutervoorzieningen.

Speerpunt 1: Verder professionaliseren van de pedagogisch medewerkers en leerkrachten

Om te zorgen dat ieder kind zich optimaal kan ontwikkelen investeert Amsterdam in goede pedagogisch medewerkers op de peutervoorzieningen. In de groepen 1 en 2 van de basisschool wordt het educatieve aanbod, vroegschoolse educatie, aangeboden door goed opgeleide leerkrachten. De eisen die het Rijk stelt aan de kwaliteit van vve zijn in 2010 op een betrekkelijk laag niveau geformuleerd, zodat deze haalbaar waren voor alle gemeenten in Nederland. Amsterdam wil de kansen van kinderen vergroten door een hoogwaardig vve-aanbod mogelijk te maken en kiest daarom voor beter geschoolde pedagogisch medewerkers. Amsterdam gaat verder dan de landelijke opleidingseis en investeert in extra opleidingen voor pedagogisch medewerkers die net van de ROC-opleiding komen, om zo goed mogelijk van start te kunnen gaan in het werken met jonge kinderen. De ontwikkeling richting opbrengstgericht werken en de verbreding van de doelgroep vraagt veel van pedagogisch medewerkers. Het belang van interactie- en differentiatievaardigheden neemt toe, de kennis van specifieke vve-programma's wordt minder belangrijk.

Pedagogisch medewerkers die met opleidingsniveau mbo-3 of mbo-4 afgestudeerd zijn aan een van de middelbare beroepsopleidingen kunnen momenteel nog niet meteen starten op een peutervoorziening. Amsterdam heeft de taalnorm voor pedagogisch medewerkers op voorscholen geïntroduceerd, welke vervolgens als landelijke norm is

overgenomen. Medewerkers moeten met certificaten aantonen dat ze over het juiste taalniveau beschikken of vooraf een taaltoets doen. Conform de landelijke eis moeten zij voor het starten op een peutervoorziening specifiek geschoold worden in het werken met jonge kinderen. Daarnaast heeft Amsterdam de afgelopen jaren een uitgebreid aanbod aan nascholing van pedagogisch medewerkers ontwikkeld. Binnen dit aanbod is in Amsterdam de programma-onafhankelijke Basistraining vve ontwikkeld en verbeterd, die medewerkers een stevige basis biedt voor het werken met jonge kinderen in de peuterleeftijd. Na de basistraining kunnen pedagogisch medewerkers verdiepende trainingen volgen, zoals specifiek in het vve-programma. Verschillende ROC-instellingen in de regio Amsterdam verwerken momenteel de stof uit de Basistraining in hun curriculum, zodat vanaf eind 2016 de kwaliteit van pas afgestudeerden toeneemt en meer pedagogisch medewerkers na afronding van de mbo-opleiding startbekwaam zijn voor een peutervoorziening, waaronder ook het juiste startniveau van de Nederlandse taal.

De samenwerking tussen onderwijsinstellingen, praktijk en gemeente is belangrijk om het gewenste startniveau voor de peutervoorziening te realiseren. Om deze intensivering vorm te geven is het *Platform Professional Jonge Kind* (PPJK) opgericht waarin experts van de gemeente, vve- en kinderopvangorganisaties en scholingsinstellingen met elkaar in gesprek blijven over de kwaliteit van de voorzieningen en de professionele skills die daarvoor nodig zijn en hoe wordt ingezet op scholing van toekomstig en zittend personeel. Omdat er steeds meer hbo opgeleiden een functie in peutervoorzieningen bekleden, maken ook de relevante hbo opleidingen deel uit van deze samenwerking.

Het nascholingsaanbod voor professionals in de voorschool wordt compacter en duurzamer. Met de verrijking van de Basistraining vve komen alle basisvaardigheden voor het werken met het jonge kind aan bod komen en er minder vervolgtrainingen nodig zijn. Aanvullend op dit scholingsaanbod is in Amsterdam de training "kinderen die opvallen" ontwikkeld, waarin leidsters leren om vroegtijdig problemen bij de ontwikkeling van kinderen te signaleren. De regie op nascholing komt minder bij de gemeente en meer bij de uitvoerende organisaties te liggen. De gemeente faciliteert een toegankelijk en kwalitatief goed nascholingsaanbod en biedt ruimte voor maatwerk en aansluiting bij het profiel van de voorziening en de behoefte van kinderen.

Voor de uitvoering van vroegschoolse educatie investeert Amsterdam in de kwaliteit van leerkrachten en onderwijsassistenten van de groepen 1 en 2. Voor scholing en naschling van personeel stelt Amsterdam middelen ter beschikking aan schoolbesturen ten behoeve van scholen die actief zijn als vroegschool of vroegschoolvariant.

Er is de afgelopen jaren geëxperimenteerd met de inzet van pedagogisch medewerkers met een verschillend vooropleidingsniveau. Medewerkers met een opleiding op mbo-3, mbo-4 en hbo-niveau worden in verschillende samenstellingen ingezet op de groep. Dit draagt bij aan de kwaliteit van het aanbod en biedt doorgroeimogelijkheden voor zittend personeel. Door het ontstaan van meer heterogene groepen wordt niet alleen de kwaliteit, maar ook de variatie in professionele houding, kennis en vaardigheden steeds belangrijker. Het ontbreken van een duidelijke functieafbakening kan echter ook leiden tot onduidelijkheden. In het nieuwe beleid wordt ervoor gekozen om een groepsprofiel te ontwikkelen, waarin op hoofdlijnen de generieke vaardigheden beschreven zijn die nodig zijn op een peutervoorziening. De focus ligt op competente teams en minder op competenties van de individuele medewerkers. De gemeente wil hiermee meer vraaggestuurd werken: wel bepalen welke competenties noodzakelijk zijn voor voldoende kwaliteit op de groepen, maar de organisaties vrij laten om te bepalen met welke functie-typen zij dit invullen.

De afgelopen jaren heeft Amsterdam ervaring opgedaan met de inzet van een hbo-geschoolde medewerker op voorscholen, als pedagogisch medewerker op de groep of als coach voor meerdere groepen. Onderzoek heeft uitgewezen dat de inzet van een hbo'er op voorscholen een kwaliteitsverhoging betekent voor de organisaties[3] . Hbo'ers als coach zorgen voor verbinding, omdat zij een schakel vormen tussen de locaties en tussen de pedagogische medewerkers en leidinggevende. De hbo'er op de groep kan planmatiger en zelfstandiger werken, waardoor de locaties als geheel zelfstandiger werken en er meer focus ligt op het opbrengstgericht werken. Deze functie is eigenlijk breder dan alleen coaching van de mbo-geschoolde medewerkers en kan beter omschreven worden als een expert die op locatie zorgt voor een passend aanbod ten aanzien van benodigde zorg en kwaliteitsverbeteringen. Om die reden hebben de gemeente Amsterdam en het werkveld besloten om hbo'ers standraad in te zetten op peutervoorzieningen.

De kwaliteit van een peutervoorziening is niet alleen afhankelijk van de kwaliteit van de pedagogisch medewerkers op de groep, maar ook van de aansturing, ondersteuning en het advies dat zij hierbij krijgen vanuit hun organisatie. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de coördinerende pedagogische en zorggerelateerde taken. Ook dit vormt onderdeel van het profiel. Het groepsprofiel dient als uitgangspunt voor zowel aanbieders als gemeente en (na)scholingsinstituten en geeft aanbieders de ruimte om hier zelf in de praktijk invulling aan te geven. Bij de groepsprofielen zal aandacht zijn voor verschillende uitvoeringsvarianten. Niet alle peutervoorzieningen kunnen of moeten hetzelfde product leveren. Belangrijk is dat de basiskwaliteit overeind blijft, met ruimte voor maatwerk. Op die manier kan een goed aanbod worden gecreëerd, passend bij het profiel van de voorziening en aansluitend bij de behoeften van de kinderen. Als uitwerking van dit beleidsplan zal de gemeente profielen ontwikkelen met groeps- en groepsoverstijgende competenties.

De gemeente Amsterdam:

- Faciliteert een kwalitatief goed en toegankelijk aanbod van nascholing, waaronder de Basistraining vve, voor het werken met jonge kinderen in de peuterleeftijd;
- Zet zich samen met opleidingsinstituten in voor verrijking van het curriculum van de reguliere opleidingen mbo niveau 3 en 4 met Basistraining vve;
- Versterkt de samenwerking in het Platform Professional Jonge Kind;
- Comprimeert en verduurzaamt het nascholingsaanbod voorscholen;
- Ontwikkelt een profiel met groeps- en groepsoverstijgende competenties voor peutervoorzieningen.

Peutervoorzieningen:

- De professional voldoet aan de Amsterdamse taalnorm voor de Nederlandse taal voldoet (spreken en lezen niveau 3F, en schrijven niveau 2F);
- De professional heeft een basisopleiding vve gevolgd voor het werken met jonge kinderen (zolang nascholing nog niet is opgenomen in curriculum mbo-opleiding);
- Gebruiken het groeps- en groepsoverstijgende profiel als leidraad voor kwaliteit op de peutervoorziening en om nascholingsbehoefte in beeld te brengen;
- Hebben minimaal één hbo-geschoolde professional beschikbaar voor ieder groep, als meewerkend voorvrouw op de groep of als coach.

---

[3] *"Verder met hbo'ers in de voorschool"*, Onderzoek inzet hbo'ers in de voorschool, Oberon, januari 2015.

Speerpunt 2: Alle peutervoorzieningen voldoen aan de basiskwaliteit en bieden een passend aanbod voor ieder kind

Amsterdam wil alleen peutervoorzieningen realiseren op locaties waar de basiskwaliteit op orde is. Wat houdt basiskwaliteit precies in? Er mag geen sprake zijn van een nog niet herstelde overtreding op één van de "Big Five" voorwaarden ten aanzien van de wettelijke basiskwaliteit peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. Ook mogen er geen openstaande overtredingen zijn ten aanzien van de wettelijke vve-eisen of de aanvullende Amsterdamse vve-eisen. Deze criteria blijven opgenomen in de subsidieregelingen voor aanbieders van peutervoorzieningen.

Het huidige educatieve aanbod is vooral een instrument voor het op jonge leeftijd aanpakken van taalachterstanden. De door de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) en Universiteit van Amsterdam (UvA) ontwikkelde taaldoelen voor 4- en 6-jarigen worden al gebruikt in Amsterdam. Nu in het nieuwe beleid een peutervoorziening geschikt wordt voor alle Amsterdamse kinderen, is het belangrijk ook doelen te benoemen voor andere relevante ontwikkeldomeinen, zodat de peutervoorziening daadwerkelijk een brede basis biedt aan jonge kinderen. Naast taaldoelen, gelden in het nieuwe beleid ook SLO doelen ten aanzien van de motoriek[4], sociaal-emotionele ontwikkeling en rekenen als referentiepunt voor het educatieve aanbod op peutervoorzieningen. Het streven is dat de aanbieder aantoonbaar en opbrengstgericht werkt aan de doelen op de vier ontwikkeldomeinen zoals beschreven door SLO.

Het verzorgen van een passend aanbod voor ieder kind heeft ook betrekking op een juiste zorgstructuur. Tijdens de decentralisatie van de zorg heeft Amsterdam het belang benadrukt om ervoor te zorgen dat alle kinderen kansen krijgen om gezond en veilig op te groeien, hun talenten te benutten en naar vermogen te participeren. Goede peutervoorzieningen zijn een essentieel onderdeel van de pedagogische infrastructuur van de Ouder- en Kindteams in Amsterdam. Peuterspeelzalen en kindercentra zijn een vertrouwde omgeving van kind en ouder waarin vroegsignalering kan plaatsvinden en waar nodig laagdrempelige hulp geboden kan worden. Sommige kinderen hebben extra zorg nodig. Om duidelijk te krijgen wat een kind nodig heeft, zijn professionals getraind om "kinderen die opvallen" te signaleren. Daarnaast komen preventieve logopedisten van de GGD langs op peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en kleutergroepen, om te zorgen dat kinderen met taal-spraakproblemen tijdig gesignaleerd en behandeld worden. Vroege aanpak van taal-spraakproblemen kan het verschil uitmaken tussen speciaal en gewoon basisonderwijs. Dit alles vereist wel een goede interne zorgstructuur bij de peutervoorzieningen en een goede afstemming met de Ouder- en Kindteams. Bij de meeste peuterspeelzalen in de stad is een zorgcoördinator aangesteld om pedagogisch medewerkers te begeleiden bij 'kinderen die opvallen' op locatie en hulp in juiste banen te leiden. De komende periode werkt Amsterdam toe naar een goede en passende zorgstructuur voor alle peuters in Amsterdam. Een mogelijke uitwerking kan zijn een gedifferentieerd educatief aanbod voor kinderen die meer problemen hebben met hun ontwikkeling, zoals aangepaste groepsgrootte of samenwerking met gespecialiseerde hulp. De Ouder- en Kindteams zijn betrokken bij de zorgstructuur op kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Kinderdagverblijven worden hierbij ondersteund door coaches van het Medisch Orthopedagogisch Centrum (MOC). Alle peutervoorzieningen kunnen ondersteuning krijgen van de organisatie OKIDO (samenwerkingsverband van hulpverleningsorganisaties voor het jonge kind) waaronder de mogelijkheid om een extra pedagogisch medewerker op de groep in te zetten als een (zorg)kind dat nodig heeft.

[4] Deze ontwikkellijn is momenteel nog in ontwikkeling bij SLO maar is naar verwachting op korte termijn gereed.

De Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht[5] (AAGG) richt zich ook op de zorgstructuur op peutervoorzieningen. Overgewicht bij kinderen brengt op latere leeftijd gezondheidsrisico's met zich mee en heeft een negatieve impact op de ontwikkeling van kinderen. Vanuit de visie dat gezond gewicht een collectieve verantwoordelijkheid is en gezonde keuze een gemakkelijke keuze, richt AAGG zich voor de peuter- en kleuterleeftijd op de omgeving van het kind. Via de professionals van de peuterspeelzaal of kinderdagverblijf bereikt de gemeente de doelgroep van kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar en hun ouders. De vuistregels voor een gezonde leefstijl: gezond eten en drinken, voldoende bewegen en voldoende slaap zijn de bouwstenen voor de uitvoering van AAGG. Doelstelling is dat gezondheidsbeleid duurzaam wordt toegepast in het reguliere VVE programma waardoor aan alle kinderen een gezonde omgeving geboden kan worden waarin zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Volgens de landelijke eisen moet de gemeente minimaal 10 uur per week voorschoolse educatie aan doelgroepkinderen aanbieden. In Amsterdam wordt de lat hoger gelegd en geldt de eis van minimaal 12 uur per week op alle groepen. In uitzonderingsgevallen, bijvoorbeeld indien er zeer weinig doelgroepkinderen op een groep zijn, kan volstaan worden met 10 uur voorschoolse educatie per week.

Voorheen waren aanbieders verplicht om het educatief aanbod van 12 uur per week te verspreiden over 4 dagdelen in 4 dagen, gelet op het positieve effect van meerdere dagen blootstelling aan het programma. Echter, in praktijk is gebleken dat het voor ouders soms moeilijk te organiseren is om hun kind over 4 dagen verspreid naar een peutervoorziening te laten gaan[6]. De gemeente kan meer peuters bereiken door een aanbod verdeeld over minder dagen toe te staan. Dit zorgt ook voor meer diversiteit en menging op de groepen. Aanbieders van vve in kinderdagverblijven krijgen in het nieuwe beleid de keus om voor doelgroep kinderen de 4 dagdelen over 2, 3 of 4 dagen te verspreiden. De gemeente onderzoekt of en op welke wijze deze ruimte ook aan vve peuterspeelzalen kan worden geboden binnen de landelijke regelgeving en de Amsterdamse kwaliteitsnormen. Peuters met een zorgindicatie die (tijdelijk) ook deelnemen aan een andere medische opvangvoorziening zoals het MOC Kabouterhuis of NSDSK worden uitgezonderd van de minimale deelname van 2 of 4 dagdelen.

De gemeente Amsterdam:

- Draagt zorg dat alle peutervoorzieningen voldoen aan de eisen uit de Wet Kinderopvang;
- Biedt maatwerk aan voor zorgtaken peuters;
- Stimuleert samenwerking tussen peutervoorzieningen en Ouder en Kindteams;
- Stimuleert samenwerking met Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht voor peuters en kleuters.

Peutervoorzieningen:

- Voldoen aan de eisen uit de Wet Kinderopvang;
- Integreren alle vier de ontwikkeldomeinen taal, rekenen, motoriek en sociaal emotionele ontwikkeling in een aanbod op de peutervoorziening;
- Bieden zorg op maat aan voor peuters;

---

[5] Zie *het Programmaplan Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht (AAGG)*, collegebesluit april 2015, welke de doelstelling heeft dat alle kinderen in 2033 op gezond gewicht zijn. Risicofactoren voor overgewicht zoals niet –westerse afkomst in combinatie met laag opgeleide ouders, lage SES en opgroeien in een grote stad zijn zichtbaar in de prevalentie van overgewicht van kinderen in Amsterdam.

[6] Rapport "*Ouderfocusgroepen beleidsplan VVE/Peutergroep 2016 – 2018*", 13 februari 2015 van Explore Ferro.

- Bieden minimaal 12 uur voorschoolse educatie aan per week. Dit aanbod wordt op kinderdagverblijven verspreid over twee, drie of vier dagen.

Speerpunt 3: Minder sturing op educatief programma, meer aandacht voor resultaat

De aanbieders van peutervoorzieningen in Amsterdam zijn professionals. Dit vertrouwen moet ook terugkomen in de manier waarop gewerkt wordt aan de ontwikkeling van peuters. Aanbieders moeten meer ruimte krijgen om te kiezen voor het juiste educatieve aanbod dat past bij de doelgroep op locatie. Het Rijk geeft ruimte aan de gemeenten om te bepalen welke educatieve programma's uitgevoerd mogen worden, mits kan worden aangetoond dat wordt voldaan aan de door het Rijk gestelde kwaliteitseisen. Voorheen werden slechts 5 programma's goedgekeurd voor gebruik in Amsterdam. De Amsterdamse programma-eis wordt versoepeld door ruimte te geven om alle door het Nederlands Jeugdinstituut (NJi) erkende programma's te gebruiken. Hierdoor krijgen aanbieders de ruimte om zelf de professionele afweging te maken voor een programma. De kwaliteit hiervan wordt door toetsing van het NJi gewaarborgd. Tevens sluit deze versoepeling aan bij het streven om de kwaliteit van vve in toenemende mate te beoordelen op basis van de resultaten die aanbieders hiermee boeken en niet op de middelen die zij hiervoor inzetten. Daarnaast geeft een verbreding van de te gebruiken educatieve programma's ruimte aan diversiteit en komt tegemoet aan verschillende opvoedstijlen en wensen van Amsterdamse ouders.

Landelijk wordt de eis gesteld dat pedagogisch medewerkers enige aanvullende vve-scholing moeten hebben gevolgd gericht op de ontwikkeling van het jonge kind. In Amsterdam was afgesproken dat dit moet leiden tot een volledige certificering van het specifieke educatieve programma dat op de locatie wordt toegepast. In de praktijk zorgde dit echter voor lange en kostbare nascholingstrajecten. Bovendien beperkt het de flexibiliteit van inzet van personeel: bij een overstap naar een locatie met een ander programma moet weer een volledig scholingstraject worden doorlopen.
In het nieuwe beleid kiest Amsterdam voor een stevige generieke basis voor alle professionals. Hiertoe wordt de Basistraining uitgebreid en is het niet langer verplicht voor elke medewerker om een certificaat te behalen voor het specifieke nascholingsprogramma. Door enerzijds meer educatieve programma's toe te staan en anderzijds de certificeringseis los te laten, worden marktpartijen gestimuleerd hun aanbod meer te laten aansluiten bij de behoefte in Amsterdam. Peutervoorzieningen waarborgen de kwaliteit van uitvoering van het programma op een manier die bij hen past. Zij kunnen op basis van hun visie en het personeelsbestand zelf het beste aangeven welke aanvullende programmatraining nog nodig is. Dit moet leiden tot beter aansluitende trainingen, kostenbesparing en meer nadruk op vve-programma's als middel in plaats van doel.

Met de ontwikkeling richting een voorziening voor alle kinderen, en minder focus op kinderen met achterstanden, zijn goede professionals op de groep en voor de klas nog belangrijker geworden. De pedagogisch medewerkers en leerkrachten moeten in staat zijn om goed naar de ontwikkeling van peuters te kijken, om ook verschillen in deze ontwikkeling te constateren. Pedagogisch medewerkers en leerkrachten weten hoe jonge kinderen zich ontwikkelen en brengen de ontwikkeling van individuele kinderen in beeld. Door de ontwikkeling van alle kinderen goed te volgen kan hen een gedifferentieerd aanbod gedaan worden naar leeftijd en ontwikkelingsniveau. De professional houdt daarbij ook rekening met andere factoren die per kind kunnen verschillen, zoals de interesse en leerstijl van een kind.

Het is zeker niet de bedoeling om kinderen te onderwerpen aan allerlei testen. Wel is het belangrijk dat de pedagogische medewerker of leerkracht de ontwikkeling van kinderen zowel individueel als groepsgewijs kan bijhouden. Dat doen ze door kinderen in

alledaagse situaties te observeren. Geen cito-toetsen bepalen het niveau van de ontwikkeling van een peuter, maar de observaties van een goede professional op de groep. Op basis van de observaties van het kind kan de professional gericht bepalen welk aanbod zij moet doen om het kind te stimuleren een volgende stap in de ontwikkeling te maken. De professional kijkt in de breedte naar de ontwikkeling van het kind, waarbij in ieder geval de volgende vier ontwikkelgebieden aan bod komen: sociaal-emotioneel, taal, rekenen en motoriek. De Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) heeft op deze gebieden in beeld gebracht met welke onderdelen kinderen in de peuterleeftijd in aanraking moeten komen om een goede start in groep 1 te kunnen maken. De professionals kennen deze zogenaamde SLO-doelen en houden hier rekening mee in het aanbod. Een ontwikkel-volg-systeem ondersteunt de professionals bij het observeren en het samenstellen van aanbod passend bij de ontwikkeling van de kinderen. Doordat de gegevens over de ontwikkeling van kinderen van voorschool naar vroegschool wordt overgedragen, weet de leerkracht van groep 1 met welk (spel)aanbod zij de kinderen verder stimuleert in de ontwikkeling.

De gemeente Amsterdam:

- Biedt ruimte voor maatwerk in het aanbod van educatief programmatrainingen voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten.

De peutervoorzieningen:

- Maken gebruik van een door het NJi erkend integraal educatief programma, gericht op de ontwikkeling van het jonge kind;
- Professionals zijn in staat om goed naar de ontwikkeling van peuters te kijken en met behulp van een eductief programma te zorgen voor een gedifferentieerd aanbod;
- Professionals zijn in staat om te signaleren wanneer er problemen zijn bij de ontwikkeling van een kind en dit vervolgens te bespreken met de ouder(s)
- Maken gebruik van een ontwikkel-volg-systeem ter ondersteuning van de observaties van peuters.

Speerpunt 4: Ouders pakken hun rol

Ouders spelen een cruciale rol bij het stimuleren van de ontwikkeling van hun kind. Amsterdam zet al jaren in op een actieve rol van ouders, zoals onder meer beschreven in de Uitvoeringsagenda Actieve Ouders[7]. Ouderbetrokkenheid is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders en de peutervoorziening of school om de ontwikkeling van het kind optimaal te stimuleren. Amsterdam streeft ernaar dat elke ouder in staat is deze rol samen met de betrokken peutervoorziening of vroegschool op te pakken. De gemeente stimuleert en faciliteert hierbij de peutervoorziening en de vroegschool om de volgende doelen te realiseren:

- Ouders weten hoe het voor- en vroegschoolse programma in elkaar zit;
- Ouders weten wat hun kind doet op de peutervoorziening of de vroegschool;
- Ouders weten hoe het staat met de ontwikkeling van hun kind;
- Ouders weten *wat* zij thuis aan ontwikkelingsstimulering kunnen doen en *hoe* zij dit kunnen doen.

Ouderbetrokkenheid op de peutervoorziening en de vroegschool kenmerkt zich door het aanbieden van maatwerk. Iedere ouder heeft namelijk zijn eigen krachten en behoeften

[7] De *Uitvoeringsagenda Actieve Ouders* en ouderbetrokkenheid als onderdeel van het programma Klaar voor de Start lopen binnenkort af en worden vervangen door een nieuwe agenda ouderbetrokkenheid in Amsterdam, waarvan ouderbetrokkenheid in de peutervoorzieningen onderdeel uitmaakt.

als het gaat om het optimaal stimuleren van de ontwikkeling van hun kind. Een peutervoorziening maakt daarom jaarlijks naar aanleiding van gesprekken met ouders een analyse om te bepalen welke wensen, behoeften en krachten ouders hebben met betrekking tot de ontwikkeling van hun kind. De analyse vormt het startpunt voor een jaarlijks plan met een visie, doelen en gerichte ondersteuning en/of activiteiten.

De aard en inzet kan per peutervoorziening verschillen om gebiedsgericht maatwerk mogelijk te maken. Daarnaast heeft iedere peutervoorziening een individuele kennismaking met ouders en worden er vaste contactmomenten voor ouders door het jaar heen georganiseerd. Deze momenten worden gebruikt om ouders te informeren over het educatieve programma en om kennis te delen over de ontwikkeling van hun kind, bijvoorbeeld naar aanleiding van informatie uit het ontwikkel-volg-systeem. Ook tussen de vaste contactmomenten door zorgt de peutervoorziening voor goede informatievoorziening naar ouders.

Om te zorgen dat peutervoorziening en ouders samen in staat zijn om de ontwikkeling van het kind te stimuleren, krijgen startende professionals in hun opleiding en/of nascholing training in de interactie tussen kind – professional – ouders. Ze geven expliciet aandacht aan ouderbetrokkenheid, bijvoorbeeld door toepassing van gesprekstechnieken, het benutten van de 'breng- en haalmomenten' voor inhoudelijk contact met ouders en het benaderen van ouders als expert van hun kind.

De gemeente Amsterdam:

- Stimuleert ouderbetrokkenheid en biedt maatwerk;
- Neemt het bevorderen van ouderbetrokkenheid op in het groepsprofiel

Peutervoorzieningen:
- Bepalen welke maatregelen nodig zijn om de juiste ouders op een juiste wijze te bereiken;
- Bieden maatwerk aan voor uitvoering ouderbetrokkenheid per locatie;
- Hebben een aanbod voor ontwikkelingsstimulering thuis aan ouders.

Speerpunt 5: Meer inhoudelijk en resultaatgericht toezicht
De inhoudelijke doorontwikkeling naar een breed aanbod voor alle Amsterdamse peuters vraagt ook om een andere benadering in de relatie tussen gemeente en aanbieders. Er ontstaat een meer resultaatgerichte sturing van beide partijen op het bereiken van optimale ontwikkelingsstimulering op de vier ontwikkellijnen van het educatieve aanbod. Peutervoorzieningen en gemeente moeten met elkaar in gesprek zijn en elkaar aanspreken. Peutervoorzieningen krijgen meer ruimte en verantwoordelijkheid voor de inrichting van het educatieve aanbod. Op basis van hun visie stellen zij doelen op en bepalen op welke wijze zij deze doelen willen behalen. Daarbij houdt de organisatie ook rekening met hoe zij dit proces en de resultaten kan laten zien, onder andere aan de inspectie. Het toezicht vanuit de gemeente zal hierop worden ingericht. De toezichthoudende rol van de GGD zal anders worden ingevuld en verschuift van het controleren of de randvoorwaarden op orde zijn naar een meer kwalitatieve toets of de in de visie van de integrale voorziening gestelde educatieve doelen zijn bereikt. Het toezicht richt zich op de kwaliteit van het professionele aanbod, niet op de 'schoolse' resultaten van de kinderen. De doorlopende leerlijn tussen voor- en vroegschool kan bijvoorbeeld aangetoond worden door het werken met hetzelfde vve-programma, of door het aanbod van voor- en vroegschool naast elkaar te leggen om na te gaan of de voorschool met haar aanbod eindigt daar waar de vroegschool begint. Voor- en vroegscholen moeten ook laten zien dat ze het pedagogisch klimaat en het educatief handelen op elkaar afstemmen. Voorbeelden van een meer resultaatgericht

toezicht zijn: draagt dit aanbod bij aan het bereiken van de op de vier domeinen geformuleerde ontwikkeldoelen? Wordt er inderdaad een beredeneerd en gedifferentieerd aanbod geboden door de medewerkers? Is de aanbieder er voldoende in geslaagd om ervoor te zorgen dat de in het groepsprofiel beschreven competenties per groep aanwezig zijn? En hoe is de aansluiting met het bredere aanbod in de alles-in-één-school? Hiervoor zal in het najaar van 2015 proefgedraaid worden met een pilot 'Sturen op Doelen' die gezamenlijk met de GGD en werkveld wordt ingericht op sommige locaties in de stad.

De gemeente Amsterdam:

- Geeft in het toezicht ruimte aan locaties om aan te tonen dat ze vanuit eigen visie kinderen maximaal stimuleren in hun ontwikkeling. Hierbij kijkt de GGD naar de doelen, educatief aanbod, personeel en randvoorwaarden.
- Zal proefdraaien in najaar 2015/voorjaar 2016 met de pilot 'Sturen op resultaten', uitkomsten worden verwerkt in een aangepast toezichtkader.
- Houdt toezicht op voldoende voorschoolse educatie per week met een juiste spreiding.

2.2 Doel 2: Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening

De gemeente Amsterdam wil alle Amsterdamse peuters uiterlijk 2018 het recht geven op twee of vier dagdelen peuteropvang van hoge kwaliteit. Door de huidige wet- en regelgeving worden de peuters in vier groepen opgedeeld:

1. doelgroep peuters (risico op taalachterstand) waarvan de ouders recht op kinderopvangtoeslag hebben;
2. doelgroep peuters waarvan de ouders *geen* recht op kinderopvangtoeslag hebben;
3. niet-doelgroep peuters waarvan de ouders recht op kinderopvangtoeslag hebben;
4. niet-doelgroep peuters waarvan de ouders *geen* recht op kinderopvangtoeslag hebben.

De verwachting is dat in Amsterdam ongeveer 30% van de circa 14.000 peuters in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar de komende jaren een doelgroepindicatie heeft. Deze ongeveer 4.200 peuters vallen in de categorieën 1 en 2. Van de overige bijna 10.000 peuters behoort ongeveer 6.500 tot groep 3 (kinderopvangtoeslag) en 3.300 tot groep 4 (geen kinderopvangtoeslag).

Het ontwikkelrecht moet gaan gelden voor alle peuters, doelgroep en niet-doelgroep. In de huidige situatie staan peutervoorzieningen met voorschoolse educatie wel open voor niet-doelgroep kinderen, maar alleen als er geen wachtlijsten zijn. Op de kinderopvang moeten ouders deze dagdelen bovendien zelf betalen. Gezien de vele factoren die een rol spelen, zal er sprake zijn van een geleidelijke uitbreiding, totdat in 2018 alle Amsterdamse peuters ook daadwerkelijk van het ontwikkelrecht gebruik kunnen maken. Voor doelgroep peuters blijft een minimum aanbod van 12 uur per week gelden, zodat aan de wettelijke vereisten wordt voldaan. Voor niet-doelgroep peuters wordt toegewerkt naar een ontwikkelrecht van minimaal 6 uur per week.

Speerpunt 6: verhoog de deelname van peuters met een doelgroepindicatie
Op grond van de afspraken met het Rijk hanteert de gemeente een onderscheid tussen doelgroep en niet-doelgroep peuters. De ouder-en-kind-teams (OKT) bepalen aan de hand van de definitie welke peuter een doelgroep peuter is. Dit vindt plaats op de Ouder en Kind Centra (OKC's). Daarbij wordt (sinds 2014) de volgende definitie gehanteerd:

Een kind krijgt een doelgroepindicatie, wanneer aan minimaal één van de twee volgende criteria wordt voldaan:
1. Opleidingsniveau van de ouder/verzorger van het kind: wanneer een ouder/verzorger van het kind een opleiding heeft die lager is dan mbo-3 niveau (of een vergelijkbaar niveau) kan een kind een risico hebben op taalachterstand. Een kind ontvangt dan een voorschoolindicatie. 2. Taalomgeving van het kind: wanneer er thuis met een kind weinig of niet wordt gepraat, gespeeld of voorgelezen in de moedertaal van het kind, is er sprake van een taalarme omgeving. Dit kind loopt een risico op een taalachterstand. Kinderen uit een taalarme omgeving krijgen een voorschoolindicatie.

In het bestuursakkoord tussen Rijk en gemeente "Voor- en vroegschoolse educatie en extra leertijd jonge kinderen 2012-2015" was een inspanningsverplichting tot minimaal 90% bereik van de doelgroep peuters eind 2015 overeengekomen. Dit is op sommige plekken in de stad al gerealiseerd, maar nog niet in de gehele stad. Dit streven blijft in het nieuwe beleid het uitgangspunt voor het bereik van doelgroep peuters. Een bereik van 90% betekent ongeveer 3.800 peuters per jaar.

Toeleiding van doelgroep peuters naar een peutervoorziening vraagt om een actieve, buurtgerichte aanpak. De buurtgerichte OKT's doen de toeleiding. In sommige buurten ligt de nadruk op het motiveren en meekrijgen van ouders, in andere buurten is informatie over bijvoorbeeld openingstijden of dichtstbijzijnde peutervoorziening voldoende. Waar nodig wordt hierbij samengewerkt met partners die actief zijn in het sociaal-maatschappelijk domein. Acties per buurt worden beschreven in gebiedsgerichte actieplannen.
De OKT's zijn begin 2015 gestart en hebben training gekregen om de indicatiestelling en toeleiding voor doelgroeppeuters uit te kunnen voeren. Jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen voor 0-4 jaar zijn verantwoordelijk voor de indicatie. Jeugdverpleegkundigen binnen de OKT's doen de toeleiding. Het samenbrengen van de taken binnen één OKT zorgt voor een heldere organisatie en meer kennis van de kinderen uit de buurt.

De gemeente Amsterdam:

- Bepaalt de doelgroepindicatie aan de hand van de vastgestelde definitie door de ouder-en-kind-teams.
- Streeft naar een deelname van 90% van alle peuters in Amsterdam met een doelgroepindicatie aan een peutervoorziening (dit is een inspanningsverplichting);
- Maakt gebiedsplannen waarin gebiedsgerichte acties worden beschreven om te komen tot het gewenste bereik in iedere buurt.

Peutervoorzieningen:

- Zetten zich in om zoveel mogelijk doelgroepkinderen te laten deelnemen aan een peutervoorziening.

Speerpunt 7: verhoog de deelname van peuters zonder doelgroepindicatie aan een peutervoorziening
Amsterdam gaat een peutervoorziening aanbieden aan doelgroep- en niet-doelgroep kinderen. Het streven is dat in 2018 80% van de niet-doelgroep peuters gebruik maakt van een door de gemeente erkende peutervoorziening met voorschoolse educatie of van een kinderdagverblijf dat op een andere manier een kwalitatief goed ontwikkelaanbod heeft.

Een groot deel van de niet-doelgroep peuters gaat al naar een kinderdagverblijf. Een deel van deze kinderdagverblijven is ook erkend als voorschool, omdat er ook doelgroep kinderen opzitten. De mogelijkheden voor een kinderdagverblijf om als peutervoorziening met voorschool te worden erkend, worden verruimd (zie speerpunt 9). De erkenning als voorschool is een voorwaarde voor subsidiëring door de gemeente. De verwachting is dat meer kinderdagverblijven hier gebruik van gaan maken. Dit zal niet voor alle kinderdagverblijven gelden. Deels omdat zij niet aan de kwalitatieve voorwaarden kunnen voldoen en deels omdat zij op een andere manier kwalitatief goede kinderopvang willen aanbieden. De verruiming van de erkenningmogelijkheden zal in nauwe samenwerking met de kinderopvangsector worden ingevoerd.

De groep die nu nog niet wordt bereikt, zijn vooral niet-doelgroep peuters van ouders die geen kinderopvangtoeslag ontvangen. Deze groep zal komende jaren in Amsterdam bestaan uit ongeveer 3.300 peuters. Om ook deze groep een ontwikkelaanbod te doen, wil Amsterdam voor hen 2 dagdelen op een voorschool erkende peutervoorziening financieren. Dit gebeurt nu al op peuterspeelzalen, circa 1.500 niet-doelgroep peuters maken hier gebruik van. De financiering voor deze groep zal worden uitgebreid naar de kinderopvang. De gemeente wil immers alle kinderen een kans geven om zich goed te ontwikkelen, los van het feit of ouders wel of geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Deze uitbreidingen zullen gefaseerd en in nauwe samenwerking met de kinderopvangsector worden ingevoerd.

De gemeente Amsterdam:

- Streeft naar een deelname van 80 % van alle niet-doelgroep peuters in 2018 aan een peutervoorziening met voorschoolse educatie of een voorziening van goede kwaliteit gericht op de ontwikkeling van peuters;
- Neemt acties voor verhoging deelname niet-doelgroep peuters op in de gebiedsplannen;
- Financiert 2 dagdelen gratis educatief aanbod voor niet-doelgroep peuters op voorschool erkende peuterspeelzalen;
- Financiert 2 dagdelen gratis educatief aanbod voor niet-doelgroep peuters op voorschool erkende kinderdagverblijven, voor ouders zonder kinderopvangtoeslag; dit zal gefaseerd ingevoerd worden;
- Werkt samen met de kinderopvangsector een plan uit hoe kinderdagverblijven gebruik kunnen maken van de verruimde mogelijkheden om te starten als peutervoorziening met voorschoolse educatie.

Peutervoorzieningen:

- Zetten zich in om ook niet-doelgroeppeuters te bereiken om zoveel mogelijk gemengde groepen te realiseren;
- Werken samen met de gemeente een plan uit over de verruimde mogelijkheden om te starten als peutervoorziening met voorschoolse educatie.

Speerpunt 8: het aanbod sluit aan bij de wensen van Amsterdamse ouders

Om het voor alle peuters mogelijk te maken om naar een kwalitatief goede peutervoorziening te gaan, is het van belang dat het aanbod aansluit bij de wensen van de ouders. Nederland kent een erg versnipperd stelsel voor peuteropvang. Onderzoek[8] onder Amsterdamse ouders heeft uitgewezen, dat ouders behoefte hebben aan een gevarieerder aanbod aan peutervoorzieningen, dat beter aansluit bij de wensen en behoeften van ouders en minder (financiële) verschillen kent tussen voorschool-peuterspeelzalen en voorschool-kinderdagverblijven. Om beter aan te sluiten bij de wensen van de ouders tracht Amsterdam binnen dit stelsel de verschillen tussen de vormen van peuteropvang te verkleinen.

Een belangrijke maatregel is dat doelgroep peuters zowel op als voorschool erkende peuterspeelzalen als voorschool erkende kinderdagverblijven terecht kunnen. De gemeente financiert reeds deelname van doelgroep peuters aan voorschool erkende kinderdagverblijven door de geldende uurprijs voor maximaal 12 uren per week te vergoeden. Dit wordt voortgezet in het nieuwe beleid.

---

[8] Rapport "*Ouderfocusgroepen beleidsplan VVE/Peutergroep 2016 – 2018*", 13 februari 2015 van Explore Ferro.

Niet-doelgroep peuters kunnen in de huidige situatie op peuterspeelzalen twee dagdelen gratis terecht. Dit wordt gehandhaafd, evenals de mogelijkheid om extra uren (tot 4 dagdelen) bij te kopen. Hierbij geldt als voorwaarde dat er voldoende plaatsen beschikbaar zijn. Hierdoor kan een voorschool peuterspeelzaal aantrekkelijker worden voor bijvoorbeeld parttime werkende hoger opgeleide ouders.
Voorschool erkende kinderdagverblijven zijn (los van de opvangtijden) financieel nu niet aantrekkelijk voor niet-doelgroep ouders die geen kinderopvangtoeslag ontvangen. In de toekomst wil de gemeente in het kader van het ontwikkelrecht deze ouders een aanbod van maximaal 6 uur doen op een voorschool erkend kinderdagverblijf. Hiermee worden voorschoolkinderdagverblijven aantrekkelijker voor meer ouders. Afhankelijk van het reguliere uurtarief van voorschoolkinderdagverblijven voor de overige opvanguren, zal duidelijk worden of het ook voldoende aantrekkelijk is voor de lager opgeleide parttime werkende ouders.
Fulltime werkende ouders hebben veelal behoefte aan hele dagen opvang voor peuters en kunnen kiezen voor een peutervoorziening bij een van de voorschool erkende kinderdagverblijven of een kinderdagverblijf dat op een andere manier een op ontwikkeling gericht kwalitatief goed aanbod heeft. Zij ontvangen hiervoor veelal kinderopvangtoeslag.

De gemeente:

- Creëert een aanbod waarin plek is voor alle Amsterdamse kinderen;
- Maakt het mogelijk dat ouders hun kinderen naar één voorziening brengen, geen heen en weer gesjouw tussen peuterspeelzaal en kinderdagverblijf meer;
- Stimuleert menging van diverse kinderen op de groepen;
- Financiert een gratis educatief aanbod voor doelgroep peuters op voorschool erkende kinderdagverblijven;
- Financiert een gratis educatief aanbod van 2 dagdelen voor niet-doelgroep peuters op voorschool erkende kinderdagverblijven voor ouders zonder kinderopvangtoeslag.

Peutervoorzieningen:

- Bieden een educatief aanbod aan van minimaal 4 dagdelen (12 uur) voor doelgroeppeuters en 2 dagdelen (6 uur) voor niet-doelgroeppeuters per week.
- Ouders kunnen in de peutervoorziening dagdelen bijkopen voor opvang.

Speerpunt 9: meer kinderopvangorganisaties doen mee, indien sprake is van basiskwaliteit en een doorlopende leerlijn
Eind 2014 is circa 25% van alle voorschoollocaties van een kinderopvangorganisatie. De overige locaties betreffen peuterspeelzalen. Om ouders meer te kiezen te geven en het onderscheid te verminderen tussen de verschillende vormen van peuteropvang, wil de gemeente meer goede kinderopvangorganisaties betrekken. Momenteel wordt een minimum van enkele doelgroeppeuters gehanteerd om in aanmerking te komen voor erkenning tot voorschool. In het nieuwe beleid vervalt deze voorwaarde.
Van belang blijft dat organisaties kunnen aantonen dat zij aan de minimale kwaliteitseisen voor de peutervoorziening met voorschoolse educatie voldoen. Niet alle kinderdagverblijven kunnen aan alle hoge kwaliteitseisen van de gemeente voldoen. Afhankelijk van de behoefte van de kinderen en hun ouders is dat ook niet voor elke locatie noodzakelijk. Belangrijk is dat de basiskwaliteit overeind blijft. De gemeente zal met de kinderopvangsector een voorschoolvariant ontwikkelen waarin een minimum inzet voor onderdelen zoals ouderbetrokkenheid en de inrichting van een zorgstructuur wordt opgenomen.

De gemeente:

- Verlaagt de drempel voor kinderopvang organisaties tot (gedeeltelijk) gesubsidieerde peutervoorziening;
- Ontwikkelt een voorschoolvariant voor een peutervoorziening in een kinderdagverblijf met basis kwaliteitseisen.

Peutervoorzieningen:

- Meer kinderdagverblijven kunnen subsidie aanvragen voor het aanbieden van een educatief programma voor peuters.

Speerpunt 10: uitbreiden van het aantal plekken op bestaande locaties

De wet op het primair onderwijs schrijft gemeenten voor om te zorgen voor voldoende voorzieningen voor peuters, die van goede kwaliteit zijn. Amsterdam heeft momenteel 263 locaties die in gebruik zijn als voorschoolpeuterspeelzaal of voorschoolkinderdagverblijf[9]. In totaal gaat het om ruim 8.000 voorschoolplaatsen. Een aantal plaatsen in de peuterspeelzalen wordt door twee (niet-doelgroep) peuters gebruikt. Om te zorgen dat alle peuters in Amsterdam gebruik kunnen maken van de peutervoorziening zijn er voor maximaal 13.000 peuters plaatsen nodig. Het aantal plaatsen hangt deels af van de mate waarop kinderdagverblijven gebruik maken van de mogelijkheden om een voorschool erkende peutervoorziening te worden.
Om de uitbreiding van plaatsen te realiseren, zal vooral gezocht worden naar het omvormen van peuterspeelzalen of kinderdagverblijven zonder voorschool tot peutervoorziening met voorschool erkenning. Daarnaast wordt waar nodig e mogelijk de capaciteit op bestaande locaties uitgebreid en worden waar nodig nieuwe peuterspeelzaallocaties gerealiseerd. Dit zal maatwerk per gebied zijn.

In de periode 2012-2015 is, overeenkomstig de afspraken met het Rijk, reeds een forse uitbreiding van voorschoolplaatsen gerealiseerd. Dit is onder meer gedaan door gebiedsgericht actieplannen op te stellen, door de capaciteit per groep uit te breiden van 15 naar 16 kindplekken, door niet-doelgroep peuters recht te geven op 2 dagdelen in plaats van 4 (en zodoende de bestaande capaciteit beter te benutten) en door de subsidieregeling individuele voorschoolplaatsen in te laten gaan. Deze maatregelen blijven van kracht voor de periode 2016-2018.

De gemeente:

- Zet bestaande peuterspeelzalen en kinderdagverblijven die nog geen voorschool erkenning hebben zoveel mogelijk om tot peutervoorziening;
- Breidt plaatsen uit op bestaande locaties en realiseert waar dat nodig is nieuwe locaties.

[9] Op basis van gegevens peildatum 1-7-2015.

2.3 Doel 3: Peutervoorziening sluit goed aan op de basisschool

In de stad bestaat een breed netwerk aan voor- en vroegscholen. Iedere voorschool is gekoppeld aan een basisschool om de doorgaande ontwikkellijn te bevorderen. Het belang van een doorlopende leerlijn van peuterleeftijd tot eind basisschool is in diverse onderzoeken reeds aangetoond[10]. Basisscholen die erkend zijn als vroegscholen hebben een gericht educatief aanbod voor de kleuters van groepen 1 en 2. In de komende periode willen we de relatie tussen peutervoorzieningen en vroegscholen verder versterken. Ook willen we de uitvoering van vroegschoolse educatie op de groepen 1 en 2 van de basisscholen een kwaliteitsimpuls geven.

Speerpunt 11: versterken van samenwerking met de basisschool
Om de doorlopende ontwikkellijnen te versterken, stelt de peutervoorziening met de gekoppelde vroegschool gezamenlijke doelen vast en maken beiden afspraken over de inrichting van de doorlopende ontwikkellijnen. Door de nadruk te verleggen naar resultaatsturing is meer inhoudelijk afstemming nodig. Het uitbreiden van het aantal educatieve programma's geeft ook vroegscholen meer mogelijkheid om te kiezen wat het beste bij hun onderwijsconcept past. De gemeente schrijft in het nieuwe beleid niet langer voor dat peutervoorziening en basisschool hetzelfde educatieve programma moeten gebruiken, maar stuurt meer op het inhoudelijke resultaat van de doorlopende ontwikkellijn. Hiervoor is het noodzakelijk dat er in de peutervoorziening en in de kleutergroepen vanuit één visie wordt gewerkt. De manier waarop professionals naar kinderen kijken en hun ontwikkeling stimuleren is de belangrijkste factor voor het creëren van een doorlopende leerlijn. Als onderdeel van resultaatgericht toezicht kijkt de GGD naar uitvoering van de gezamenlijke doelen en beoordeelt of afspraken over doorlopende lijn in voldoende mate in praktijk worden gebracht. De uitvoering van het gezamenlijke jaarwerkplan wordt hierin meegenomen.

Scholen hebben er baat bij dat zij reeds vooraf kennis hebben van de ontwikkeling van peuters die starten in groep 1. Daarom is het belangrijk om alle relevante informatie over te dragen aan de basisschool. Vanuit de voorscholen is een protocol ontwikkeld hoe de informatie over de ontwikkeling van een kind doorgegeven wordt aan de school. Toch kan de overdracht nog beter, met name bij kinderen waar meer zorg nodig is. Met het Samenwerkingsverband PO Amsterdam-Diemen wordt het overdrachtsprotocol doorgenomen en aangepast, waarbij ook uitdrukkelijk gekeken wordt naar hoe de basisschool omgaat met de gekregen informatie over het kind. Alle peuters hebben recht op een plek op een goede peutervoorziening voor zij starten aan de basisschool. In geval er wachtlijsten zijn bij een peuterspeelzaal hebben peuters met een broertje of zusje op de gekoppelde basisschool voorrang op andere peuters.

Naast de intensivering van de samenwerking met een peutervoorziening wil de gemeente ook werken aan een kwaliteitsimpuls bij de uitvoering van vroegschoolse educatie op de scholen. De gemeente en de scholen maken afspraken over de te bereiken doelen, de inzet van personeel en materiaal en naleving van deze afspraken. Hiertoe is een voorziening vroegschoolse educatie opgenomen in de Verordening op het

---

[10] Onderzoeken naar doorlopende leerlijn zijn onder meer: Doolaard, S., & Leseman, P.P.M. (2008). Versterking van het fundament. Integrerende studie n.a.v. de opbrengsten van de onderzoekslijn sociale en institutionele context van scholen uit het onderzoeksprogramma beleidsgericht onderzoek
primair onderwijs 2005-2008. Groningen: GION Driessen (2012). Variatie in Voor- en Vroegschoolse Educatie; en Veen, A., Karssen, A.M., Daalen, M.M. van, Roeleveld, J., Triesscheijn, J., Elshof, D. (2013). *De aansluiting tussen voor- en vroegschoolse educatie en tussen vroegschoolse educatie en groep 3.* Amsterdam: Kohnstamm Instituut

Lokaal Onderwijsbeleid van Amsterdam. Door middel van deze voorziening hebben schoolbesturen de mogelijkheid om structureel middelen aan te vragen voor scholing en nascholing van personeel en coördinatiekosten voor voor- en vroegschoolse educatie en incidenteel voor inrichting van de ruimten en aanschaf van materiaal voor de kleutergroepen. Daartegenover staat de verplichting van scholen om zich maximaal in te spannen om het educatieve programma op vroegscholen zo goed mogelijk uit te voeren. Hierbij is het mogelijk om de beschikbare middelen waar nodig in te zetten voor een combinatiefunctie waarbij een hbo-geschoolde leerkracht ook gedeeltelijk ingezet wordt als hbo-geschoolde pedagogisch medewerker op de groep van een peutervoorziening. Ook een combinatiefunctie van onderwijsassistent in de onderbouw en (mbo-geschoolde) pedagogisch medewerker in de voorschool kan een impuls geven voor de doorgaande lijn. In sommige gevallen kan dit in de praktijk lastig te realiseren zijn vanwege de verschillende CAO's. Waar nodig zal de gemeente hierbij advies en ondersteuning bieden. Met schoolbesturen en schooldirecties zullen resultaatafspraken worden gemaakt over het sturen op de doelen van de educatieve programma's en de inzet en professionaliteit van de leerkrachten van de kleutergroepen.

De gemeente vindt het belangrijk dat er maatwerk mogelijk is voor basisscholen voor de uitvoering van vroegschoolse educatie. Scholen met meer dan 10% gewichtenleerlingen maken een keus uit de door de NJi erkende lijst met educatieve programma's. Scholen met minder dan 10% gewichtenleerlingen werken als vroegschoolvariant, waarbij de focus ligt op vaardigheden van de leerkracht om alle kinderen een passend aanbod te kunnen doen. Dat hoeft niet aan de hand van een vve- programma.

De gemeente Amsterdam:

- Stuurt op het inhoudelijk resultaat voor doorlopende ontwikkeling van kinderen die deelnemen aan een peutervoorziening tot en met groep 2 van de basisschool;
- Stelt structureel middelen beschikbaar voor uitvoering vroegschoolse educatie op de groepen 1 en 2 van de basisscholen, voor scholing, coördinatie met peutervoorziening en incidenteel voor inrichting ruimten en aanschaf materialen;
- Biedt maatwerk om de diversiteit van Amsterdamse scholen te erkennen met vroegschoolse educatie of als vroegschoolvariant.

Schoolbesturen:

- Geven uitvoering aan vroegschoolse educatie met een erkend educatief programma;
- Maken samen met de peutervoorziening afspraken over doelen, leerlijnen en samenwerking;
- Tonen samen met de gekoppelde peutervoorziening(en) aan dat zij vanuit dezelfde visie aan de ontwikkeling van kinderen werken, maar de verplichting om hetzelfde educatieve programma voor peuters en kleuters te hanteren vervalt;
- Nemen personeel aan dat voldoet aan de Amsterdamse taalnorm en aanvullend geschoold is voor het werken met jonge kinderen;
- Maken waar mogelijk gebruik van combinatiefuncties van leerkracht en pedagogisch medewerker op hbo niveau en onderwijsassistent en pedagogisch medewerker op mbo niveau;
- Maken waar mogelijk gebruik van een ontwikkel-volg-systeem, in samenwerking met de peutervoorziening(en).

Hoofdstuk 3 Financiën

kosten

De realisering van peutervoorzieningen met voorschoolse educatie brengt kosten met zich mee. De grootste kostenpost zijn de kosten die de aanbieders maken met de inzet van geschoolde pedagogisch medewerkers. Daarnaast zijn er op locatieniveau kosten voor activiteiten, materiaal, overhead en (bij de peuterspeelzalen) huisvesting. Behalve deze kostenposten, zijn er kosten die de gemeente maakt om de kwaliteit van de peutervoorzieningen te bevorderen. Dit zijn met name kosten die te maken hebben met de ontwikkeling en uitvoering van de opleidingen.
De jaarlijkse kosten fluctueren en hangen sterk samen met het aantal benodigde plaatsen. Door het doel om alle kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar een ontwikkelaanbod te doen, zijn meer plaatsen nodig en zullen de kosten de komende jaren oplopen.

Jaarlijks wordt met het verdeelbesluit peutervoorzieningen een uitgewerkte begroting opgesteld. Voor de invoering van een ontwikkelrecht voor alle peuters van 2,5 – 4 jaar en de kosten die daarmee samenhangen, wordt jaarlijks een apart bestedingsvoorstel opgesteld.

baten

Voor de uitvoering van het beleidsplan peutervoorzieningen zijn verschillende financiële middelen beschikbaar:

- Rijksmiddelen in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid. De gemeente ontvangt van het rijk middelen om haar wettelijke taken in dit kader uit te voeren. Dit bedraagt in 2016 56,8 miljoen euro. Voor 2017 is de hoogte van dit bedrag nog onzeker. Dit bedrag is niet uitsluitend voor voorschoolse educatie op peutervoorzieningen, maar ook voor bestrijding van onderwijsachterstanden op basisscholen (opgenomen in de Verordening op het Lokaal Onderwijsbeleid van Amsterdam).
- Gemeentelijke middelen voor voorschoolse educatie. Dit betreft een structureel bedrag van 7,9 miljoen euro, in 2016 aangevuld met een incidenteel bedrag van € 2,3 miljoen euro. De gemeente zet dit in ten behoeve van extra kwaliteit op peutervoorzieningen met voorschoolse educatie.
- Coalitiemiddelen voor de alles-in-één-school. Deze bedragen 5 miljoen euro in 2016 en 7 miljoen euro in 2017 en 2018. Deze middelen worden deels aangewend om alle kinderen in de leeftijd van 2,5 jaar tot 4 jaar een ontwikkelaanbod te doen. Voor 2016 wordt hiervoor € 2,8 miljoen aangewend. Hiervan is 2,1 miljoen euro structureel vanwege de extra plaatsen op een peutervoorziening en is 0,7 miljoen euro incidenteel, met name vanwege het opleiden van de pedagogisch medewerkers.

Voor de periode na 2016 is de hoogte van de rijksbijdrage nog onzeker. Indien de beschikbare middelen na de toekenning van de rijksbijdrage door OC&W onverhoopt ontoereikend blijken, zullen oplossingen worden voorgelegd aan het college B&W en de gemeenteraad.

Hoofdstuk 4 Evaluatie en effectmeting

In hoofdstuk 1 is de ambitie uitgesproken dat Amsterdam toewerkt naar één integrale voorziening voor kinderen van 0 tot 12 jaar van hoge kwaliteit. Om te beoordelen of Amsterdam ook invulling geeft aan de doelstellingen voor de periode 2016-2018 worden de volgende indicatoren gehanteerd per doelstelling voor december 2018:

1. *Alle peutervoorzieningen zijn kwalitatief goed*

Indicatoren:

- **100% van alle MBO-4 afgestudeerden is startbekwaam op een peutervoorziening;**
- **90% van de peutervoorzieningen voldoet aan de voorwaarden van het beleid ouderbetrokkenheid;**
- **100% van de peutervoorzieningen voldoet aan de eisen ten aanzien van opbrengstgericht werken en verbeteren van interne kwaliteitszorg;**
- **95% van de peutervoorzieningen maakt daarbij gebruik van een ontwikkel-volg-systeem;**
- **100% van de pedagogisch medewerkers voldoet aan taalniveau 3F of volgt scholing;**
- **80% van alle peutervoorzieningen voldoet aan het beschreven groepsprofiel;**
- **90% van alle peutergroepen beschikt over een hbo-geschoolde medewerker op de groep of als coach;**
- **100% van de peutervoorzieningen hanteert een ontwikkel-volg-systeem.**

2. *Alle Amsterdamse peuters kunnen naar een peutervoorziening*

Indicatoren:

- **90% van alle peuters in Amsterdam met een doelgroepindicatie neemt deel aan een peutervoorziening;**
- **80% van alle niet-doelgroep peuters neemt in 2018 deel aan een peutervoorziening met voorschoolse educatie of een voorziening van goede kwaliteit gericht op de ontwikkeling van peuters;**

3. *De peutervoorzieningen sluiten goed aan op de basisschool.*

Indicatoren:

- **Het aannamebeleid peutervoorzieningen is geïmplementeerd en levert minder dan 10% klachten op;**
- **100% van de vroegscholen hebben een doorgaande ontwikkellijn met een of meerdere peutervoorzieningen;**
- **50% van de vroegscholen maakt gebruik van een ontwikkel-volg-systeem in samenwerking met de peutervoorziening(en).**

Lijst met gebruikte afkortingen

Cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
hbo	Hoger Beroeps Onderwijs
mbo	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MOC	Medisch Orthopedagogisch Centrum
NJi	Nederlands Jeugdinstituut
NSDSK	Nederlandse Stichting voor het Dove en Slechthorende Kind
OKT	Ouder-en-Kind-Team
OKC	Ouder en Kind Centrum
PPJK	Platform Professional Jonge Kind
ROC	Regionale Opleidings Centrum
SLO	Stichting Leerplan Ontwikkeling
UvA	Universiteit van Amsterdam
vve	Voor- en Vroegschoolse educatie
wko	wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen